

SAJÓ LÁSZLÓ

Ady „Az ős Kaján” szanatóriumban

SAJÓ LÁSZLÓ (1956) Budapest

Itt, a szanatóriumkertben
Rajtam ugyanaz a kabát,
Kalap, amit Csucsán viseltem,
Mikor együtt voltunk ketten,
Nemrég, kicsim, te, Csinszkalány.

Levelet hoztál, láttamoztam
Minden hozzád írt szerelmes
Levelet, régít, majd a posta
Egyenesen nekem hozta,
A feladó Ady Endre.

Abban a pepita kabátban,
Kalapomon az a rózsa
Fonnyad, eltakar karimája,
Így, betegebben, ha látna,
Az Isten semmit se szólna.

Keresztbe vetettem ugyanúgy
Jobb lábam, állig gombolva
Kabátom, így ülök, hanyagul,
Ha eljön értem a Nagyúr,
Tudomást se veszek róla.

De nem jön senki, Csinszka, te sem,
Jöttöd várom és a halált,
Az élni akaró életet
Kalap alól, az is lehet,
Nincs itt senki, csak egy kabát.

Már rám szakadt a bús, vak este,
Vagy már éjszaka van talán?
Itt, a szanatóriumkertben
Fiát halálra kereste,
És mellém ült le ős Kaján.

Meghalok, ha erőm elfogyott,
Sok volt a bűn, az éj, a vágy,
Apám, hiszen én nem is vagyok.
De rám se néz, csak mosolyog,
És ül mellettem ős Kaján.

Uram, annyi itt a nagybeteg,
Az én belsőm fekély, galád,
Lelkem nagy mocsár: a fürtelem,
Nem mehetek, nem mehetek.
Otthagya dermedt testemet
Elmegy, itt se volt ős Kaján.

A szövegben Ady-idézetek, -parafrázisok.

Folyami költő

(kikötő blues)

kollázs Kántor Péter verseiből

Folyami költő, a Duna bal partján,
 magyar, és ráadásul dohányos,
 felállok, kinyitom az ablakot,
 a ház, a körfolyosó az ötödiken,
 a mi lakásunk és a mi Dunánk,
 a Nagykörút, a budai hegyek,
 mindennap látom, ma szürke, mint az ég,
 van benne egy kis barna, semmi kék,
 és szinte a szobán át, úgy folyik
 a Margit hídtól a Lánchídig,
 Feketéből a Feketébe,
 az én folyóm, az én világom itt,
 egy zászlós hajó,
 jön akkor is, ha még nem látni, messze,
 s ni, felbukkan egy uszály hosszú teste!
 épp kinézek, és látom, a Dunán épp
 egy uszály jön felém,
 egy mackó, ami a tiéd volt egyszer,
 és amit aztán beledobtál a hömpölygő Dunába,
 átúsztam oda-vissza, többször is,
 ó, ez a víz piszkos nagyon, tudom!
 ebben megtalálható minden, túlzás nélkül,
 csip-cseppjeivel ama sokféle szenny,
 időnként kipakol a partra ezt-azt,
 néha valami nagyobb rönköt, igazi kincset is,
 csak a hordalék a parton,
 csak az tornyozódik,
 az az idegen anyagokkal átítatott
 szerelmes, csillogó szemét,
 a folyami költő versei
 a konzervdobozok között,
 itt van a Duna!
 mint kortalan óriásállat
 nyújtózik házak, házfalak között,
 nézem a Dunát, a százezer éves folyót,
 ó, ezt a vizet nagyon ismerem!
 de még hogy ismerem!
 ismerem madarai hasát, szárnyát, a felhők
 szélben vonulását, s a csillag-ernyőt fölötte,
 lent a folyó, fent a madaras vásznak,
 enyém a Duna,
 ez a szürkés, barnás, zöldes, sárgás,
 aranyos, ezüstös, fekete folyó,
 szakadatlan búcsú és megérkezés,
 ha bárhol vagyok, bárhová megyek,
 innen indultam, ide érkezek,
 ismerem évszakait és napszakait,
 tavasszal ha barnán árad és nyáron ha vakít,
 a partról nézve a megszólalásig hasonló

a tegnapi folyó és a mai folyó,
egy hajó úszik a láthatáron,
mindig ott úszik,
legyen egy Duna-partunk,
ami mellett sírig kitartunk.
A kikötőben az a jó:
Jön egy hajó, megy egy hajó.
Vasárnap volt, csöndes, üres a járda,
este felvonulok a szokásos útvonalamon,
a Duna-parton, a pesti oldalon,
a Margit hídtól az Árpád hídig
az egyik hídon oda, a másikon vissza,
nem emlékszem, hogy mentünk át a hídon,
olyan sokszor mentünk már át a hídon,
sokszor eltévedek séta közben,
vissza-visszatérek, a pesti Duna-parti
lépcsőkhöz, ahol a kövek közt kidugja fejét a fű,
a rakodópart alsó kövén ülök,
és nézek magam elé rendületlenül.
A kikötőben az a jó:
Megy egy hajó, jön egy hajó.
Kishajók jöttek-mentek, és kigyulladtak a fények,
az első napon, amikor még látszott a part a hajóról,
alig észrevehetően ringott a hajó, és ringott velünk az élet,
ha folyó sodor óceánig,
mint aki nekivág az óceánnak,
elmentél-e a tengerpartra s láttad-e,
hogyan játszik hullámaival a nagy víz önfeledten,
folyami költő vagyok, aki valahányszor tehetem,
meglátogatom a tengert – valamelyik tengert,
bezzeg a tenger!
a tenger, amelyben összegyűlik és szétterül,
és megáll az idő!
ha hanyatt fekszem rajta,
és széttárom a karom,
akárha az örökkévalóságra feszülnék ki,
az ringatna, azon lebegnék,
és ha nem túl hullámos a víz, beúszom mélyen,
aztán kikecmergek a partra, és visszasietek a Duna mellé.

A kikötőben az a jó:
Jön egy hajó, megy egy hajó.
Hűvösödik,
odalent alig látszik a Duna a ködben,
nézd – mondom –, az ott már a túlsó part!
nem késő-e már
újra átúszni a Dunát és partot érni?
hűvös szél fúj,
vihár jött, ólomszürke lett az ég,
titkos üzenettel utazó finom
fekete árnyék settenkedik,
a rák rég döntött már helyettem,
hideg szél fúj, a szerelemből
nem marad más, csak vodka, grog,

hajtsd fel, mielőtt még kihűlnél,
 lázas a Duna, izzanak, fáznak
 kis fehér hajók, fel-le cikáznak,
 jön az ár, visz az ár,
 nézd, hogy dobálja minden porcikámat!
 hömpölyög az ár, dübörög az ár,
 el kéne menni, nem jönni vissza,
 lábam nyomát a por felissza,
 megfordultunk már néhány kikötőben,
 dúdoltunk magunk elé, füttyörésztünk
 a cikcakkos, kanyargó partokon.

A kikötőben pararamp:
 Paramparam, rapamparamp.

Hajnali kettő, a híd üres,
 a víz kisimult,
 ragyog feketén, a Duna,
 sok fehér hajó,
 itt vannak mind, a Pest-Buda,
 a sokcsillagos Fortuna,
 az Aquincum, a Dunaföldvár,
 itt van Pokoltűz és Cigányvér,
 az Attila és az Amur,
 lebegnek fájdalomtalanul,
 te is lebegsz,
 összetartoztok, részed ez,
 közel mindenhez, semmihez,
 egy sirály körözne lassan,
 s nem tudnám, fölöttem-e vagy alattam,
 azok a hajók
 nem a mi hajóink, nem velünk szállnak vízre,
 zászlókkal fellobogózott üres hajó kaptat felfelé a Dunán,
 a nagy vizen felfelé,
 a hajó, ami egyre távolabb vitt tőlem, imbolyogva,
 lassan vánszorgott előre az ismeretlenbe,
 a ködbe vesző széles Duna,
 a ködben is sejted, a víz az idő,
 csak a motor hangján érezni panaszkodást,
 maradni kéne, de menni muszáj,
 viszi az időt egy lassú uszály,
 miért? miért? miért? miért?
 sóhajtoznak az uszályok az esti Dunán,
 itt lent: vízi zene,
 kék, vörös, sárga, zöld vitorla várja
 és roncshajók, és buborék-napok,
 megérkeztél, átkeltél a nagy vizen,
 tengermély ragyog,
 nem hittem volna, hogy majd ilyen messze elmész,
 ha legalább sírni tudna, vagy kiabálna,
 de csak ült a kihalt Duna-parton,
 várta, hogy leszakadjon a sötét,
 sóhajtoznak az uszályok: Miért? Miért?

a Dunán gyertyasor vonul,
halacska úszik fenn az égen
egy kék csempés medencében,
mint egy kád víz,
ami nem folyik el és ki se hűl,
a Margit hídon fúj a szél.

A kikötőben ~ ~ ~:
~ ~ ~, ~ ~ ~.

Summa summarum (Pálóczi Horváth Ádám 451., Hattyúi éneke)

Születtem hétszázhatvanban Tizenegyedik májusban e világra.
Gyermekidőm sok ideig, Egész három esztendeig telt kórságba,
Csiszáron, Bicskén és Kocson Iskolákban ezer jajom,
Akkor kedves szüleimtől el is váltam.

Ezerhétszázhetvenhárom, A kollégiumot járom Debrecenben,
Tizenötödik nyarába' Éltémnek papi ruhába öltöztettek,
Nem akartam a kenyérért Krisztust követni, nem bérért,
És valósággal klastromba rekesztettek.

Mert itt a vesszők kemények, Servilisek a törvények, bánt az önkény,
Így ezerhétszáznyolcvanban Kálvinistákat ott hagytam, inkább önként,
Nem vártam meg, míg kicsapnak, Mert korhelykedtem, mulattam,
Kurvák fortélyait tanultam, időnként.

Dráva, Száva, Duna, Tisza, Kurvanyja, ki meg nem issza ezt a jó bort!
Kurvanyja sült tökfejeknek, Akik leányt nem szeretnek, ki nem csókol!
Első ismeretségembe, Beleuntál szerelmembe,
De ha kipróbálad erőm, nem csalódom!

A szerszámom olly nagy darab, Nincs nála finomabb falat fél Országon,
Tapintsd csak meg, fogd, be kövér, Egy font húsnál is többet ér a mordályom!
Három araszt az én faszom, Basztrak, magad öszveszarod,
Nincs is jobb dolog e Kibaszott világon!

A te pinád olly igen jó, Mint a hajdu-káposzta, bor, amíg bírom!
Benne duzzog, keménykedik, Okádásig gyönyörködik, itt lesz sírom!
Akkor vigad árva faszom, Mikor gyenge pinát baszom!
Hányat s hányszor? sokat sokszor, fel sem írom.

Minek is ott a viganó? Amit tsak is meztelen jó, bizon, nagyon!
Hogyha csöcsözik, ficánkol, Ha meg tekerik, nyivákol, lány, az asszony,
Maradjon lány, menjen férjhez, Pina ha бүdös is édes,
Nagy fasztól sem fél, azt mondja, nem basz agyon.

Már huszonegy esztendőmnek Közepén, csaknem időmnek regelébe'
 Allegálok s földet mérek Prokátorok s indzsenérek seregébe',
 Miskolcon és Eperjesen, Pápán mérnök, ügyvéd leszek,
 Nyolcvankettőbe' találok Feleséget.

Balaton!, Füreden lakom, Szántódon remete lakom, itt verselek,
 Miképpen Berzsényi, én a Füredi Gazda Poéta, s levelezek:
 Kazinczy, Batsányi, Földi, Berzsényi, mindegyik földi,
 Csokonay, már Genius, pedig gyerek.

Olvasmányaim: Leibniz, Lock, Szophoklész, Eyler, Homérosz, Kant és Platón,
 Hétszáznyolcvankilencben Pest, Egerszeg, szabadkőműves; én, Arion;
 Stájer táncomér' perelnek, Német gúnyoló a versem,
 Magyar, kuruc vagyok, éljen Hazám, a Hon!

Kapjunk rá a német táncra, Ugyis régen szolgálánkra vertek minket,
 Nem pengetik mi hurunkat, Jobb vessük el sarkantyunkat, s járjuk itt, ezt?
 Szánd meg Árpádom! unokád, Tartsd meg véren szerzett Hazád!
 Csak az ugrós Magyar tánc kell véreidnek!

Hajam elől, hátul copfban, „Csimbókos magyar”, ezt mondta a Széphalmi,
 „Sötét bajusszal fedett száj, Nadrágján veres paszománt, víg, danolni,
 Pipázni, tréfálni szeret, Nyusztos veresbársony süveg – – –”
 Széphalom rút, csúfolhatsz Mester Kazinczy.

Kilencvenhárom, elváltam, És elvettem Justinámat; nyolcszáznyolcban
 Tőle is, ágytól, asztaltól, Elkülönöztünk, maradt ott, Nagybajomban,
 És én költözhettem újra, mostan Petrikeresztúrra,
 Istenem, adj nyugodt lakást csak asszonynak.

A Göcseji Helikonban Néhány leány és asszony van, istápolom,
 Javítgatom, tsinosítom Verseiket, át is írom, el nem dobom,
 Nyolcszázttizenhétben Vele Találkozom, s gyúl Szerelem
 Vén szívemben a Keszthelyi Helikonon.

Nem élhetem ki vágyamat, Ó, gyengén vetett ágyadat más dibolja,
 Judit, nem én, nem én; Nevelt Lányomat, Klárát vettem el, kivel mostan
 Élek, de közelget a Sír, Már testi gyengeség tanít,
 Nagybetegen feljajongva Nagybajomban.

Mert én bizon odalettem, vólt időmet már elélttem, minden elmúl,
 Hát nehogy több földi gondok Mostan mindenről lemondok, a munkámról,
 A vénember kopasz, taknyos, Nem basz többé leányt, asszonyt,
 Agya lágyúl, Kifele megy e világbúl.

És nyolcszázhuszban január Huszadikán „ez a Halál”, érzem, itt van,
 „Fiam én bizon meghalok, Nem állhatom a világot”, és kiittam
 Cseppenként reggeli kávé, A Halál nyolc napig ráért,
 Vérhányás, torokdaganat, Karjaidban

Huszonyolcadikán vége Van immár, vége, nem élek, halálmadár
 Siralma nyögve énekel, A cenzúra nem keresztel meg, soha már,
 És nem írok kötött kézzel, Maradt Ötöd-félszáz ének,
 Ki magam csináltam, Horváth Ádám, ki más.

Értelmes Magyarok munkám, Tökfejeknek gyomrát inkább megkeverte,
 Könyves házamat a moha Közt könyveim a múlt pora már belepte,
 Az egy Isten volt reményem, Atyámfia az erszényem,
 Megbánta megtörött kényem, Hogy születtem.

A szövegben Pálóczi Horváth Ádám-idézetek, -parafrázisok.

Homálynoky Szaniszló utolsó éjszakája (szanatóriumi elégia)

Hetven múlt, ütött-kopott, őszes-kopasz, sovány,
 kitörtek már a fogaim,
 mióta fekszem itt, a sok közt társtalan árny,
 feszít halál előtti kín,
 fülemből őszes szőröcsomók lógnak, rothadás-
 szagot lélegzem föl magamból, a döghalált,
 ürülékem kupacain.

Bemocskolva, mint mindenki halálos ágyán,
 mint némán tátogó halak,
 ahogy búzáló vízből partra úsznak a bálnák,
 hogy levegőbe fúljanak.
 Vagy megint beesteledik, s újra láthatom
 egy sün apró lábnyomait, miket itthagyt
 a földön, s holnap is szalad?

És reggel köhögés kél háromszáz torokból.
 A lassú lázak háza ez.
 Végül is földre hullt, sötét ruhacsomó volt,
 és ennyi is maradt a test.
 Mellünkben a metronóm gyorsult, lassult, megállt.
 Ki látta a valódi, a megrendelt halált?
 Már nem vesz körül semmi sem.

Bőrszag, egérbűz, legyek, testünktől szennyes ágy,
 palackban édes oxigén.
 Már mindnyájunkat egy ütemben sodor tovább
 föltámadt, föld alatti szél.
 És akkorra már az arcunk homoksvatag,
 szelek róják ránk érthetetlen ábráikat.
 Sünnyomok a senkiföldjén.

A szövegben Kálnoky-idézetek, -parafrázisok.